

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ДО

Г-Н ДАНАИЛ КИРИЛОВ

МИНИСТЪР НА ПРАВОСЪДИЕТО

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН КИРИЛОВ,

По повод на организираната от Министерство на правосъдието работна група със задача да предложи правна рамка на дейността на т.нар колекторски дружества, на кредиторите, осъществяващи дейност извън регулацията на БНБ и на дружествата, предоставящи бързи кредити и във връзка с представения проект за изменение и допълнение на Закона за защита на потребителите, бих искала да предоставя следното становище:

На първо място, бих искала да посоча, че в законопроекта се съдържа неяснота относно това за прехвърлянето на какви вземания или задължения се отнася – дали само за вземанията по потребителски кредити или за всички вземания, които произтичат от договор, чиято страна е потребител по смисъла на Закона за защита на потребителите (ЗЗП).

В тази връзка ще обърна внимание, че доставчиците на обществени услуги (монополисти), страни по потребителски договори, разполагат с достатъчен ресурс и възможности сами да организират събиране на дълга, а и дълговете за парно, ток, вода и услуги на мобилните оператори са сред чувствителните за гражданите теми и следва да се подхожда внимателно.

На следващо място, липсата на съгласие на длъжника за прехвърлянето на дълга и информирането му за това са най-честите оплаквания на гражданите до омбудсмана и съответно са сред най-важните проблеми, които следва да разреши законопроектът.

От предвиденото изменение обаче не става ясно кога потребителят дава съгласието си за прехвърляне на задължението – преди или след като е уведомен за това от кредитора. Предполага се, че още при сключването на договора се предоставя принципно съгласие, но тъй като не е ясно посочено се създава

възможност впоследствие за разнопосочно тълкуване и прилагане на разпоредбата.

В тази връзка е важно да се регламентира, че съгласието на потребителя се предоставя изрично чрез отделна клауза в договора или в анекс към него, а не е предвидено в общите условия към същия, които потребителите не могат да променят и с които невинаги те се запознават подробно и в цялост при подписването на договора. В противен случай има риск те изобщо да не разберат, че са се съгласили дългът им да бъде прехвърлен на друго лице.

Следва да отбележа също, че с промяната в Закона за потребителския кредит (ЗПК), в глава Осма „Прехвърляне на вземания по договор за потребителски кредит“, не се предвижда изискване за съгласие на длъжника, а е регламентирано само уведомяването. Действително според измененията в чл. 24 се прилага и цялата глава Шеста а от ЗЗП, в която е уредено изискването за съгласие, но тази разпоредба систематично се намира в Глава Шеста, озаглавена „Недействителност на договора за потребителски кредит. Неравноправни клаузи“.

Не е коректно описаното в мотивите, че промените ще засегнат и кредитите под 400 лв., тъй като те са извън предметния обхват на ЗПК, доколкото с промените в чл. 4, ал.1, т. 1 от ЗПК долната граница от 400 лв. е отпаднала. За сметка на това ЗПК не се отнася например за договори за кредит или договори за посредничество за предоставяне на кредит, които са обезпечени с ипотека или друго сравнимо обезпечение върху недвижим имот, както и за договори за кредит със срок за погасяване на задължението до три месеца и при които се дължат незначителни разходи.

Може да бъде подкрепено предвиденото в проекта пълно и подробно описание на информацията, която кредиторът дължи с уведомлението, както и забраната да се прехвърля вземането на части, но е удачно да бъде и подробно разписан начинът на уведомяване от стария кредитор.

Следва да се отбележи също, че от предлаганата разпоредба на чл. 148в в законопроекта не става достатъчно ясно дали забраната за прехвърляне на вземането на няколко кредитори означава, че в цялост вземането не може да се прехвърля повече от веднъж или не може да се разделя на части и отделните части да се прехвърлят на различни кредитори.

Ако се има предвид втората хипотеза и вземането в цялост може да се прехвърля няколко пъти, то тогава проблем ще възникне с предходната разпоредба, която сочи, че уведомяването се извършва не от последния кредитор, а от първоначалния.

В законопроекта също така липсва регламентация на отношенията между стария и новия кредитор, което предполага, че се прилагат разпоредбите за цесията по ЗЗД, но не е изрично указано.

Като не се създава специален регистър на фирмите за събиране на вземания, се препраща към регистъра по чл. 3а от ЗКИ, който се води от БНБ и в който не са регистрирани всички действащи към момента колекторски фирми. В същото време в разпоредбата на чл. 148д е посочено, че вземане срещу потребител може „инцидентно“ да се прехвърля и на друго лице, стига да има изрично съгласие на длъжника. Не е ясно какво се разбира под инцидентно и дали по този начин няма да се заобикаля изискването колекторите все пак да са включени в някакъв регистър.

Изключително важно е подробното описание на процедурата по несъдебно събиране на задължението с предвидени изрични забрани и ограничения за колекторите, тъй като именно в тази насока са голяма част от оплакванията на гражданите.

Не е изрично предвидено обаче кой и как контролира действията на служителите на коректорските фирми, макар да са предвидени глоби и санкции за неспазването на гореописаните забрани и ограничения. Предвид, че промените са в ЗЗП се предполага, че това са длъжностни лица от КЗП и се съставят актове и издават наказателни постановления по реда, описан в ЗЗП. Липсва обаче регламентация за начина на установяване на нарушенията предвид специфичния им характер – например може да се въведе изискване телефонните разговори да се записват. Би могло да се помисли и за засилване на контрола като се предвиди например прекратяване на регистрацията при няколко нарушения, за което КЗП да уведоми БНБ.

С оглед на най-честите оплаквания, би могло да се обмисли и въвеждане на забрана дружествата, занимаващи се със събиране на просрочени вземания, да начисляват такси, неустойки или санкции, които не са предвидени в договора със съответния клиент/потребител, като при условие че събират вземанията, да се ограничат правата им до начисляване на разумните разноси по събиране на вземането.

Въпросът за регламентиране на дейността на колекторските фирми е обект на обсъждане и на ниво ЕС като се разглежда предложението за Директива на Европейския парламент и на Съвета относно лицата, обслужващи кредити, купувачите на кредити и събирането на обезпечения. Следва да имате предвид, че тази директива все още е в начална фаза и ще отнеме много време докато бъде

транспонирана в законодателството ни. В този смисъл не е удачно да се изчаква нейното влизане в сила, тъй като проблемите на българските граждани трябва да бъдат своевременно решени.

Не на последно място ще отбележа, че безспорно материята, свързана с колекторските фирми и фирмите за бързи кредити, следва да бъде обект на цялостна регламентация в отделен законопроект, касаещ дейността по извънсъдебно събиране на задължения и правила за прехвърлянето им, както и засилен контрол върху колекторските фирми и да се осигури задълбоченото му обсъждане.

В ситуацията на пандемия обаче, проблемите се изостриха допълнително от извънредното положение и липсата или намаляването на доходите на много от хората и това обосновава нуждата от спешно приемане на нормативни правила, които да предоставят допълнителна защита на гражданите и контрол при упражняването на дейностите по прехвърляне на вземания и извънсъдебното им събиране. В този смисъл оценявам инициативата на Министерство на правосъдието като навременна и промените, предвидени в проекта, като неотложни.

В заключение ще посоча, че в Писмо изх. № 0407-27/09.06.2020 г. предоставих на Вашето внимание обобщение на най-често срещаните нарушения, от които гражданите се оплакват. Намирам за удачно направените в писмото предложения също да бъдат обсъдени и взети предвид.

С уважение,

ДОЦ. Д-Р ДИАНА КОВАЧЕВА
ОМБУДСМАН НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ